

Indholdsfortegnelse

1.	Indledning.....	2
1.2	Baggrund.....	3
1.3	Problemformulering og teori.....	4
1.4	Metode.....	5
2.	4 interviews – spirituel healing.....	6
3.	Hvad er alternativ behandling?.....	7
3.1	Helse, spiritualitet og tro.....	11
4.	Dem / Os.....	14
4.1	Kursus: overgangsrite, snapping og ambivalence reduction.....	18
4.2	Alternativ behandling som en ny social bevægelse.....	24
4.3	New Age og glocalisering.....	26
5.	Interessen for alternativ behandling – en feministisk bevægelse?.....	30
6.	Konklusion.....	34
7.	Litteraturliste.....	37
8.	Bilag: information fra informant 1 til hendes elever.....	40

1. Indledning

På døren til Lyngby Kulturhus hænger en seddel med sorte bogstaver i fed skrift og kursiv, der former teksten ***Helse, Mystik og Mirakler***. Denne weekends alternative helsemesse finder sted i Lyngby med mere end 80 arbejdende stande og foredrag. Forrige weekend var en anden alternativt messe med temaet ”Mystikkens Univers” i KB Hallen, København, og næste weekend kommer endnu en helsemesse i Sønderborg, Jylland.

I døren til messen står en ældre, storsmilende mand i en stærk lyseblå silkeskorte. Han tager imod de fremmødtes billetter samt dem, som køber billetter i døren til 60 kr. Ved siden af ham står en yngre mand, som giver hver besøgende et program i hånden og spørger, om de vil købe ekstra billetter til de mange forskellige foredrag. Et ældre par køber billetter til et foredrag med den synske mand John, som har brevkasse i ugebladet Hjemmet. De to ældre fortæller manden med programmet, at de var til en clairvoyant session hos John for et år siden.

Over 80 stande er tæt opstillet og former en labyrint, der snor sig gennem salen. Hver lille stand har sit at tilbyde, og her er alt fra reikihealing, clairvoyance og tarotkortoplægning til hawaiiansk massage, numerologi og akupunktur. Enkelte stande reklamerer med, at de kan tilbyde både healing og clairvoyance eller homøopati og ædelstene. Foran hver stand mødes man af et gardin, som er trukket for, hvis behandleren har session med en klient, eller et meget smilende ansigt i døråbningen og et bord med foldere, reklamer og visitkort om dennes praksis. På standene står skilte så som ”Prøvelektion 15 min. kun 150 kr.” Priseniveauet er stort set det samme hele labyrinten igennem. Mennesker: unge, gamle, mænd og kvinder står i kø foran de boder, der tilbyder den behandling, som interesserer dem mest, og behandlerne er både mænd, kvinder, unge og ældre. Dog ser der ud til at være en del flere kvindelige behandlere. I den anden ende af salen er et cafehjørne med økologiske og biodynamiske kager, sodavand, økologisk kaffe med eller uden koffein, te, grove hjemmelavede sandwiches og sukkerfrie økologiske vingummibamser. Alt hvad en sund sjæl kan begære og fortære. Her kan man slappe af efter vandreture rundt i labyrinten med sin ven, kæreste eller sit familiemedlem, og diskutere de behandlinger, man har prøvet, og dem man ikke vil prøve. Over højttaleren kaldes der hver time ind til

forskellige foredrag i en anden sal - lige fra synske medier, åndemanere, rumfolk og spiralhealing til vibrationel kinesiologi. Alt hvad der kan lokke en nysgerrig sjæl.¹

1. 2 Baggrund

Indledningen belyser det store omfang af messer for alternativ behandling i dagens Danmark. Interessen for det alternative understreges også af tv-udsendelser som *Åndernes Magt*, *Klarsyn*, *Fornemmelse for mord*, *Den 6. sans*, *På rejse med sjælen*, *Troldmandskolen* og den mere kritiske *Fornemmelse for snyd* samt foredrag og kurser i, om og af alternative behandlere.

Den vestlige verdens autoriteter har altid været kritiske over for alternative behandlingsformer. I Middelalderen blev kloge koner kaldt hekse og forfulgt, og selv i dag er der en heftig debat mellem alternative behandlere og læger i det etablerede behandlingssystem. Den alternative behandlings bevægelse voksede for alvor frem i 1970'erne sammen med andre bevægelser som New Age og grene deraf. I dag er der kommet fokus på det alternative behandlermarked, der strider mod den såkaldte etablerede lægevidenskab. Danmark har netop afsat en masse ressourcer til forskning af alternativ behandling, og i 2001 blev Videns- og Forskningscenter for Alternativ Behandling, VIFAB, stiftet af regeringen i Sundhedsstyrelsens regi. VIFAB søger at fremme viden og forståelse for alternativ behandling samt at sammenføre den alternative med den etablerede behandlingssektor. På Dansk Folkeparti's initiativ vedtog regeringen i november 2003, at VIFAB skulle have 10 millioner kroner ekstra til forskning i alternativ behandling mod 5 millioner i 2002. Dermed kan VIFAB nu tiltrække flere etablerede, seriøse forskere til området i håb om at fremme samarbejdet mellem de alternative og etablerede behandlere. (Politiken 12. nov 2003).

---

¹ Observation fra en alternativ messe i Lyngby Kulturhus med temaet: *Helse, Mystik og Mirakler*, d. 26 Oktober, 2003.

1. 3 Problemformulering og teori

Min mangeårige interesse for det alternative har givet mig mod på at gå i dybden med emnet ”alternativ behandling”. For få årtier siden var der kun få alternative behandlere, men i dag kan man finde utallige tilbud på opslagstavlen i det lokale supermarked, på biblioteket eller via internet. Ved at søge under ordet ”alternativ behandling” popper der 32.900 sider op på yahoos søgemaskine og 140.000 på Google. (www.yahoo.dk, www.google.com)

I Danmark har fjernsyn, aviser og tidskrifter sat fokus på alternativ behandling – både i positiv og negativ forstand. Det samme har Dansk Folkeparti i en sådan grad, at dagbladet Politiken betegner det som partiets ”yndlingsemne” at forske i. I denne opgave vil jeg stille følgende spørgsmål og diskuterer forskellige hypoteser som svar:

Hvad er alternativ behandling og hvad betinger, at alternativ behandling kan ses som en ny social bevægelse samt en del af New Age bevægelsen? Herunder vil jeg se nærmere på kurserne, hvor den grænseoverskridende transformation sker. Dette munder ud i, hvordan det kan være, at alternativ behandling har fået så stor interesse i Danmark?

Jeg har valgt at fokusere på den alternative bevægelse i Danmark, hvor mange faktorer bevirker, at alternativ behandling kan ses som en ny social bevægelse. Laila Launsø, magister i sociologi og lektor ved Institut for Samfundsfarmaci ved Københavns Universitet, er den første i Danmark, som - under stærk kritik - har belyst alternativ behandling som en ny social bevægelse. Jeg vil diskutere de faktorer, som bringer Laila Launsø frem til denne slutning og derefter komme ind på flere, som jeg mener i højere grad kategoriserer alternativ behandling som en ny social bevægelse. Her lægger jeg vægt på Francesco Alberoni, Jonathan Friedman og Flo Convey og Jim Siegelmans teorier om, hvad der kendetegner og ligger bag sociale bevægelser og søgen efter identitet, og hvad der får folk til at træde ind i en alternativ tilstand. I øvrigt har jeg hentet meget af min viden fra VIFAB (Videns- og Forskningscenter for Alternativ Behandling).

Disse faktorer vil jeg spore mig ind på ved at lave nogle kategoriseringer inden for alternativ behandling og diskutere forskellige teorier for sociale bevægelser og sammenhængen mellem New Age-bevægelsen og alternativ behandling. Herunder mener jeg, det er vigtigt at kigge på det rituelle rum i kurserne hos en speciel kategori af alternative behandlere, hvor der sker den største transformation.

1. 4 Metode

Hoveddelen af min opgave er baseret på faglitteratur, men jeg har også lavet et lille feltstudie, der består af 4 case studies. Disse case studies er interviews med 4 forskellige alternative behandlere, der kan sættes i samme kategori eller behandlingsform i spirituel healing, som jeg vil uddybe senere. Da jeg kun har plads til få interviews i denne opgave, er det ikke min hensigt at generalisere ud fra så få kilder. Jeg skal understrege, at opgavens formål ikke er at afsøge, om alternativ behandling virker eller ej. Formålet er at undersøge, hvordan folk selv oplever alternativ behandling – både som metode til at kurere deres lidelser og som livssyn formidlet gennem kurser. Det er blevet gjort gennem deltagende observation. Jeg har selv været på kursus i den kategori af alternativ behandling, som jeg her belyser. Da informanterne ikke ønsker at uddybe kurserne for den, som ikke har haft en førstehåndsoplevelse, virker kurserne i den alternative behandlingsform, jeg belyser, esoteriske. Ydermere har jeg lavet observationer på alternative messer og hos alternative boghandlere. Det var på messerne, jeg fik kontakt til informanterne.

2. 4 interviews – spirituel healing

Jeg har interviewet 4 alternative behandlere, der kan sættes i samme kategori. Der er tale om en behandlingsform af spirituel karakter under kategorien ”healing”.²

Anette er 60-årig og kalder sig mester i sin behandlingsmetode.³ I ni år har hun arbejdet med denne healingmetode, som også omfatter hypnoterapi. Hun holder de fleste kurser i Danmark og healer både med håndspålæggelse og via billeder, som hun selv maler. Udover at heale spår hun i hånden og har clairvoyante evner. Hun har været med i Hare Krishna i Indien i 2 år.

Marie på 30 år har interesseret sig for det okkulte og alternative siden gymnasiet. Hun er behandler i spirituel healing, men er ikke lærer. Hun har taget kurser hos informant 1. Ydermere har hun taget forskellige former for kurser i personlig udvikling.

Kirsten er 40 år og har beskæftiget sig med alternativ behandling siden 1996. Hun har udviklet sin egen metode i spirituel healing og tilbyder astrologi, clairvoyance og massage. Samt har hun taget kurser i fire walking.

26-årige Sonja er medicinstuderende på Københavns Universitet, men efter 3 år holder hun nu en pause for at studere akupunktur. Forudgående har hun taget kurser i aromaterapi og massage, som hun selv laver kurser i. Endvidere tager hun kurser i spirituel healing for senere at blive behandler.

Fælles for behandlerne er, at de har beskæftiget sig med mere end én alternativ behandlingsform. Alle behandlingsformerne inden for kategorien spirituel healing er diplomerede, men ikke autoriserede. Dvs. at man får et bevis for at have fuldført de forskellige kurser og først kan blive behandler, når alle kursustrin er taget.

---

² Healing er en fællesbetegnelse for mange behandlingsmetoder, hvor energi enten kan komme fra healeren selv, eller healeren kan virke som kanal til en kraft ude fra som fx reikihealing.

³ For at beskytte informanterne har jeg hverken nævnt deres navne eller deres direkte alternative behandlerstitler. Jeg har deres accept på, at kalde deres alternative metoder for ”spirituel healing.”

VIFAB betegner spirituel healing som: *"Et begreb, der dækker en række behandlingsformer og teknikker, der har det til fælles, at virkingen menes at opstå uden brug af kendte fysiske midler til intervention... Spirituelle former for healing kan groft kategoriseres i to grupper, hvor den ene repræsenterer en opfattelse af, at det helbredende middel er en ekstern kraft (fra gud, kosmos, åndelige vejledere eller lignende), og den anden repræsenterer en opfattelse af, at kilden er en intern kraft i terapeuten eller patienten."* (Fra VIFABs website:

<http://www.vifab.dk/alternativbehandling/behandlingsformer/healing/> fundet d. 9/1/04)

Informanterne tror på begge kategoriseringer. Kirsten fortæller, at når hun healer en klient, så sker det via en vejleder, som hun kalder for "lysets mester", og som hun nogle gange genkender som Jomfru Maria eller Jesus. På den måde virker hun bare som en "kanal" eller et "redskab" for kræfter udefra. Anette og Marie ser healing, som hjælp til selvhjælp og tror på skytsengle og åndelige vejledere. De betegner deres metode som *spirituel healing* - et redskab til at sætte gang i patientens selvhealende processer.

Men hvad menes der med healing og hvad dækker alternativ behandling over? I næste afsnit vil jeg lave nogle enkle kategoriseringer inden for alternativ behandling.

3. Hvad er alternativ behandling?

Videns- og Forskningscenteret for Alternativ Behandling definerer alternativ behandling som *"de terapier der rækker ud over de behandlingstilbud, der tilbydes i det statsligt finansierede sundhedssystem, og som sådan ikke er omfattet af Sundhedsstyrelsens tilsynskontrol."* (Artikel fra VIFABs website:

http://www.vifab.dk/artikler/alle/hvad_er_alternativ_behandling/, forfatter: VIFAB fundet d. 12/12/03) Ifølge VIFAB dækker alternativ behandling over en længere tidsakse end den vestlige, konventionelle behandling. Videre at alternativ behandling må ses i en historisk, kulturel og social kontekst, og er en historisk proces, der ikke er statisk men i konstant forandring og skal forstås ud fra en kulturel sammenhæng, da alternativ behandling er en blanding af forskellige ikke-vestlige behandlingsmodeller, hvor

alternativ behandling i et land betegnes som etableret i et andet. Den sociale del kan ses som en subjektiv proces farvet af behandleren og dennes forkundskaber.

VIFAB mener, at alternativ behandling kan forstås som et alternativ til konventionel behandling.

Alternativ behandling betegner skellet mellem på den ene side de etablerede læger og på den anden side de alternative, også kaldt konventionelle- og ukonventionelle behandlere eller autoriserede og uautoriserede. Alternativ behandling er ikke en statsanerkendt uddannelse. Dog indgår enkelte former, der tidligere blev betegnet som alternative herhjemme, nu i det etablerede danske sundhedssystem. Herunder kiropraktik, zoneterapi og senest akupunktur. Det betyder, at det alternative system har en indbygget dynamik, når det kan udvikle sig til at blive autoriseret.

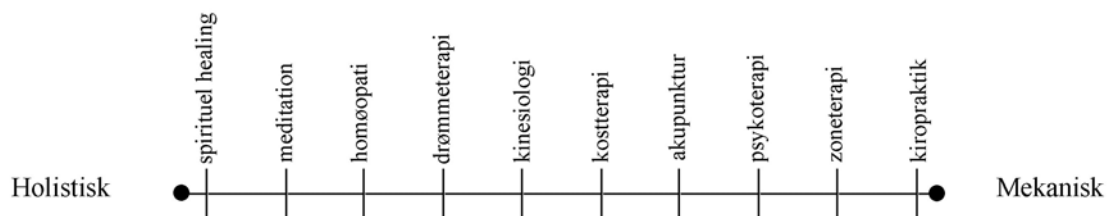
Indledningsvist er belyst de mange facetter, som alternativ behandling dækker over. Alternativ behandling er en smeltedigel af forskellige strømninger af behandlingsfilosofier. Her kan nævnes den indiske strømning: ayurveda og yoga. Den kinesiske: akupunktur, Qi Gong og urtemedicin. Den indianske: shamanisme. Den tyske: homøopati. Den japanske: healing. Behandlingsmetoder der har eksisteret i årtusinder, mens det vestlige lægesystem kun har eksisteret i århundreder. Fælles for disse er dog ifølge Thorsten Dinesen, cand. jur. og medlem af bestyrelsen for VIFAB og formand for Healer-Ringen, at de dækker over hvad som helst og indeholder en uoverskuelig liste over terapier. Alternativ behandling er det, som ikke kan accepteres af den officielle lægeverden. (Dinesen 2003: 6)

Peter Elsass, prof. dr. med. skriver i Social Politik, at alternativ behandling henter inspiration fra fremmede kulturer. Hans kategorisering af alternativ behandling går på: *"A: professionelle systemer som kiropraktik, zoneterapi, akupunktur, homøopati, naturmedicin og massage. B: folkelige behandlingsmåder som den kloge kones råd om diæter og leverejler. C: New Age-bevægelse der arbejder med spiritisme og esoteriske energier."* (Elsass 2003: 21)

Skellene mellem de forskellige alternative former synes dog meget udflydende. Da jeg ikke kan belyse alle her, har jeg valgt at kategorisere de forskellige former for alternativ behandling ud fra modpolerne, som jeg har valgt at kalde for holistisk (spirituel, opdagelsesrejse i sjælen) og mekanisk (fysisk manipulation, berøring af kroppen).

Inden for alternativ behandling kan man lave forskellige kategoriseringer. Man kan forestille sig en akse, der afspejler polerne for alternativ behandling og etableret lægevidenskab. Informanterne beskæftiger sig alle med en form for healing, som indgår i en mere spirituel kategori og behandlingsform, hvor andre former kan sættes i andre bokse på akse. Denne form for healing sorterer under Elsass' ovennævnte kategori C. Der er forskel på alternative behandlingsformer, der tilbydes, og jeg har fokuseret på den boks, der betegner mere flyvske og spirituelle former for alternativ behandling, som jeg kalder for *spirituel healing*. Inden for disse poler ligger den spirituelle form for alternativ behandling, som mine informanter praktiserer nærmest den holistiske pol, hvor zoneterapi og akupunktur ligger mere op ad den mekaniske pol. Erfaringerne viser, at de alternative behandlingsformer ikke kan anerkendes, før de afspejler behandlingsformerne i den etablerede, mekaniske sektor.

Figur 1: Illustrerer polerne for alternativ behandling og den etablerede lægevidenskab

Akupunktur og zoneterapi er indtil videre de eneste to tidligere former for alternativ behandling, som nu er blevet indlemmet i den etablerede sektor. Deres mekaniske præg og tilpasning til den konventionelle sektor har givet dem en kategori for sig selv. Derudover er der de andre former for behandling, som hører under rubrikken healing, og som ikke kan forklares på en måde, som tilfredsstillende det autoriserede behandler system. Qi Gong minder meget om healing og er en form for alternativ behandling, der udspringer af en kinesisk kulturstrømning ligesom akupunktoren. Kineserne bruger Qi

Gong ved siden af akupunktoren i deres lægepraksis sammen med urtemedicin, men en sådan behandlingsform er ikke anerkendt af den etablerede lægeverden i Danmark.

Med dette eksempel bliver sygdom og sygdomsbehandling et kulturelt fænomen. Danskerne har ikke samme livsvaner for at holde sig raske og sunde som kineserne. I Kina er det ligeså naturligt at lave Tai Chi og Qi Gong øvelser, som det er for en dansker at børste tænder. Man har en helt anden tradition for helse. Alternativ behandling bygger på andre kulturers sygdomsforståelser, og healing kommer af kulturstrømninger fra Østen. I Danmark kan man nu tage Tai Chi eller Qi Gong kurser, men dette ses mere som en sport end som et lægeredskab til helse og er ikke ved at blive integreret i vestlig medicin, sådan som akupunktoren nu er på vej til.

Den medicinstuderende bag Sonja mener, at alternativ behandling er forebyggende, hvor den vestlige medicin mere går ud på at helbrede, når først sygdommen er opstået. Med alternativ behandling kan man i øvrigt gå ind tidligere i sygdomsforløbet og helbrede. Ifølge Sonja skyldes sygdom en "ubalance", som kan give sig til kende ad fysiske veje, som fx hovedpine. Hun påpeger, at de færreste mennesker tager sig af lidt hovedpine og sjældent går til lægen med det. Med alternativ behandling lærer man at læse sine ubalance-symptomer og få startet behandlingen tidligere. Sonja mener, at folk selv i Vesten fralægger sig et medansvar for deres helbred og forventer, at lægerne helbreder dem. På den måde lægger de deres liv i lægernes hænder, hvor alternative behandlere prøver at få patienterne eller klienterne, som de kalder dem, aktivt med i diagnosticeringen og behandlingen. Alternativ behandling betegner hun som "hjælp til selvhjælp".

Marie opfatter alternativ behandling som en livsstil, det dækker over dét, som ikke er etableret endnu. Ifølge Anette er alternativ behandling "noget som ligger uden for sygesikringen." Alle informanterne er enige om, at alternativ behandling ikke er det samme som den etablerede lægevidenskab men skal ses som et "alternativ" til noget andet.

Helse er et brugt begreb indenfor alternativ behandling, men hvordan hænger alternativ behandling sammen med spiritualitet og tro?

3. 1 Helse, spiritualitet og tro

Det forekommer mig, at alternative behandlere har et mere holistisk syn på sygdom og helse, da de ser på helheden og diagnosticerer og helbreder ud fra den, hvor de etablerede læger ser på enkelte og afgrænsede, fysiske områder.

”Alternativ behandling forstår sygdomme ud fra patientens totale kropstilstand evt. ud fra hans hele livsmåde og dens sammenhæng med en universel orden.” (Elsass 2003: 21)

Ifølge Elsass ser alternative behandlere på større sammenhænge ved sygdom i forskellige verdensbilleders ideologier om harmonier og balancer: meridianer, chakraer og energier, som sygdommen skal forstås ud fra. Denne forståelse stemmer overens med, hvordan informanterne ser på sygdom, og hvad de tror sygdom skyldes.

Man hører tit begrebet *energier* i den alternative verden. Marie behandler folk, så ”energiene bedre kan strømme i deres krop”. Anette og Marie mener, at deres energi ”vibrerer” på et højere niveau end andre menneskers. De snakker også om, at de kan gå til forskellige dimensioner, der kan betegnes som bevidsthedslag, da de kan ”opgradere” deres energi med den healingmetode, de benytter. Energi skal ifølge Sonja forstås som: ”noget, der befinder sig i alt”. Alt er energi! Kirsten mener, at både psykisk og fysisk sygdom skyldes ”ubalancer”. Hvor Sonja fortæller, at alternativ behandling er en mere holistisk forståelse af, at krop, psyke og sjæl hænger sammen, og at sygdom ikke kan ses isoleret fra helheden. Sygdom kan ikke forstås ved en analyse af enkelte elementer, som i den mekaniske sektor. Holisme ses ud fra, at krop, sind og sjæl er forbundet og i symbiose med hinanden.

Interviewene viser, at alternative behandlingsformer omfatter helbredet - både det psykiske og fysiske. Marie betegner alternativ behandling som en ”livskvalitet”.

Alternative behandlere har oftest en mere økologisk bevidsthed, og Anette er både vegetar og spiser økologisk. Hun mener at kunne smage energien i maden, som ”vibrerer højere” i økologisk mad. Marie er også vegetar og spiser udover det Herbalife, fordi det vigtigt at støtte kroppen så meget som muligt, da man skal gå over til en ”lyskrop”, som hun påpeger.⁴ Sonja foretrækker at gå til alternative behandlere, da det ikke giver så mange bivirkninger som kemisk medicin.

Tre af informanterne bruger en form for profylax. Kirsten søger at styrke sit immunforsvar med ”glycoernæring” som supplement til den daglige kost, for ikke at få hudkræft igen. Hun mener at sygdommen var et tegn på, at hun skulle ændre sin livsstil og være mere opmærksom på sine drømme. Hun tror, at produktet kan kurere og modvirke både sklerose, hiv og kræft, og at hun vil få en sundere krop og en gladere tilværelse.⁵ Behandlerne tror på, at de får en bedre helse og større livskvalitet med pulversupplementer herunder Herbalife og glycoernæring.

Man kan se, at alternativ behandling både indeholder en helsedimension og en spirituel dimension. Nogle alternative behandlingsformer ses som et led i en personlig udviklingsproces. Sonja påpeger, at det er vigtig at starte med at helbrede sig selv. ”Hvis man ikke selv har det godt, kan man ikke hjælpe andre.” Det virker som om, at alternativ behandling favner sjæl og krop som forbundne kar, og er baseret på årtusinde gamle traditioner og kulturelle strømninger, som vestlig medicin ikke har.

Laila Launsø mener, at folk i Vesten kun vælger alternative behandlingsmetoder som en sidste udvej, når de etablerede lægers metoder ikke virker. (Launsø 2001: 12) Herunder taler hun især om de metoder, der ligger op ad den mekaniske pol. Jeg er delvis enig med hende men mener, at viften af alternativ behandling tiltrækker mennesker med forskellige problemer og behov. Mange vælger alternative metoder af andre årsager end de rent

---

⁴ Et amerikansk pulverprodukt. www.herbalife.com. En *lyskrop* er en mere harmonisk, ren og guddommelig krop.

⁵ Glycoernæring er det græske ord for *sødt nærende*. www.glycoscience.com

fysiske. Såsom at udforske sig selv, som en form for personlig udvikling, og for at opnå spiritualitet.

Marie fortæller om en klient, som ville behandles for tilbagevendende smerter pga en forstuvet fod. Men efter samtaleterapi fandt de frem til, at smerten og forstuvningen skyldtes, at klienten var i mental ubalance. Klienten var ”bange for at tage et skridt fremad”. Marie påpeger, at hun ofte får klienter med fysisk smerte, som skyldes ”negative tanker eller dårlige vaner”.

Alternativ behandling hænger i visse tilfælde sammen med tro. Sonja kommer fra en meget kristen familie men mener ikke, at hun selv er kristen. Hun tror på, at alle religioner hænger sammen på baggrund af det spirituelle. Det betyder ikke at alternativ behandling er det samme som religion. Med ”tro” giver informanterne udtryk for, at de tror på en højere magt, som kan forklares som *spiritualitet* i stedet for religion. Informanterne ser sig selv som spirituelle individer. Men den spirituelle dimension og de ontologiske spørgsmål i alternativ behandling rummer nyreligiøse undertoner.

Alle informanterne afviser at være tilhænger af nogen religion. Marie mener, at religion er et gammelt redskab til spiritualitet, men at man skal bevæge sig væk fra kristendommen nu. Både Anette og Marie taler om ”det guddommelige selv” og om energier, der kommer fra et andet solsystem og til vores, uden at de kan definere dette klart. Anette, Marie og Kirsten siger, at der kommer forskellige energier ned til jorden, og den kan de mærke, fordi de ”vibrerer i en højere energi” end alle andre. Anette og Marie snakker om, at ”koble sig fra den gamle energi til den nye krystallinske energi”, som Anette kalder for ”Bethlehemnettet”. Anette har et panteistisk syn på religion. Hun tror, at der sidder mange guder i det, hun kalder den ”syvende dimension”, hvor fx guden Apollon fra den græske mytologi sidder sammen med Buddha. Anette er ikke tilhænger af nogen bestemt religion, men hun mener, at ”når man tror, så kan man opnå et eller andet”. Hun mener, at spiritualitet handler om ”at åbne sin tro”. Kirsten er medlem af Folkekirken. Hun har en dyb spirituel tro, der ikke nødvendigvis har noget med kristendommen at gøre, og hun fortæller, at Jesus og Jomfru Maria tit kommer til hende,

når hun healer. Jesus kalder hun for Senanda, som hun påstår, er det rigtige spirituelle og ikke-kristne navn.

De alternative behandlere kommer ikke med en diagnose, sådan som det lægelige system gør. Sygdom forstås i et holistisk perspektiv med sociale, psykologiske og kulturelle aspekter. Tid og rum overskrides i den alternative behandling, hvor tid og rum i den etablerede behandling er mere afgrænset. Anette tror, at sygdom kan skyldes kræfter uden for kroppen, hvor årsagen kan føres tilbage til tidligere liv. (reinkarnation).

Flo Convey og Jim Siegelman, belyser i bogen *Snapping: America's Epidemic of Sudden Personality Change*, hvordan forskellige former for information bliver opfattet, og de beskriver, hvordan følelser som sorg og smerte oplagres forskellige steder i kroppen. (Covey & Siegel 1995: 117). Dette passer med, hvordan alternative behandlere opfatter sygdomsforløb. Anette fortæller, at hun aldrig siger, at patienten har en sygdom. Sygdom skyldes jo ubalance eller energier, som er påvirkninger udefra, eller på et menatlt plan som negative vaner eller dårlige holdninger. Anette siger aldrig nej til en klient uanset, hvilken sygdom denne kommer med, da hun ved, at ”årsagen ligger uden for kroppen” og at sygdommen bare er en form for ”vejleder til personlig udvikling”.

Det kan virke som om alternativ behandling og etableret lægevidenskab ikke har meget tilfælles. Launsø skriver: ”*Forskning med udøvere af alternative behandlinger viser imidlertid, at en række af disse behandlere tænker meget anderledes end mange etablerede behandlere og forskere.*” (Launsø 2003: 5). Alternativ og etableret lægevidenskab er altså to forskellige etiologiske forståelser af sygdom og helbredelse, hvor alternativ behandling rummer en mere holistisk og måske mere diffus og spirituel dimension end vestlig lægevidenskab, der ser på patienten med mere mekanisk videnskabelige briller.

4. Dem / Os

Jeg mener, at der er modstridende opfattelser af behandling mellem de to behandlingssektorer, hvor den etablerede forekommer som den videnskabelige og rationelle, mens den alternative virker mere diffus.

Dansk Folkepartis partileder Pia Kjærsgaard er tidligere hjemmehjælper. Hun udtrykker en forståelse for de alternative behandlere i Danmark på trods af deres tro på ikke-vestlige filosofier. Dansk Folkeparti, DF, er ikke tilfreds med, at vi her i landet er bagud i forhold til andre europæiske lande, hvad angår udnyttelsen af seriøse alternative behandlingsformer. Hendes parti har netop sat ekstra fokus på alternative behandlere og fået bevilliget 10 millioner mere end sidste år til VIFAB til forskning i alternativ behandling. Ydermere ønsker DF, at en indføring i alternative behandlingsmetoder skal indgå i lægeuddannelsen. Dette falder efter min mening godt i tråd med Dansk Folkepartis grundlæggende ønsker om at gøre op med alkens vantetænkning og traditioner repræsenteret i ”gammelmandspartierne”.

Bestyrelsesformand for VIFAB, Hanne Møllerup, skitserer problemet med at forske i alternativ behandling. Hun påpeger, at alternative behandlere ikke er kvalificerede til at forske, og at etablerede læger med deres videnskabelige briller ikke har nok viden og forståelse for alternativ behandling. (Politiken, 12 november, 2003). Alligevel ønsker VIFAB at tiltrække videnskabelige forskere.

Men kan alternativ behandling forstås ud fra et ”lægevidenskabeligt” synspunkt med den forforståelse dette måtte have? Er det muligt for en læge at se fordomsfrit på alternativ behandling? Partiet vil ikke give svaret, men det er for mig at se tankevækkende, at Pia Kjærsgaard, hvis holdninger af mange opfattes som alternative, nu går de alternative behandleres ærinde. Udspringer det af hendes egen kamp og stræben efter officiel og almen accept og anerkendelse for sig og sit parti?

Laila Launsø skriver i *Døre der åbner sig: om grænseoverskridende læger og farmaceuter i det danske sundhedsvæsen*, at flere læger er blevet alternative behandlere,

fordi de følte sig frosset ud af den institutionelle sektor pga. deres interesse for ukonventionelle behandlingsmetoder. Hendes case studies beretter, at det ikke er muligt at kombinere de to behandlingsformer.

Sonja fortæller, at mange medstuderende ser kritisk på hendes interesse for det alternative. Hun påpeger, at de fleste læger eller lægestuderende først vil have konkrete (videnskabelige) beviser på bordet. Hun har følt sig nødtsaget til at skifte vennekreds og finde sammen med andre, som også har interesse for det alternative. Hun ønsker at åbne to adskilte praksis. En, hvor hun kombinerer sine forskellige alternative uddannelser, og en som praktiserende læge. For hende er det ikke vigtigt at få de alternative behandlingsmetoder hun arbejder med officielt anerkendt, selvom det i et samfundsperspektiv kunne være helt fint. Hun tilføjer at ”hun nok skal klare sig uden anerkendelse”. Anette siger om anerkendelse, at det er ligegyldigt for hende, da folk nok skal komme til hende af sig selv”. Marie mener, at alternativ behandling er vejen frem og vil blive etableret, ”når folk er parate” dertil. Kirsten deler samme holdning om, at anerkendelse ikke betyder noget for hende personligt. Hun mener, at det på et tidspunkt sker helt naturligt, fordi befolkningen vil vælge alternative metoder på baggrund af tillid. Med dette udtrykker hun, at der i dag mangler tillid mellem læge og patient.

Dette viser, at informanterne ikke ønsker at blive en del af det etablerede behandlesystem, da de to polers holdninger er alt for forskellige. Informanterne deler en spirituel tro, der rækker ud over, hvad den etablerede sektor forstår og behandler ud fra. Anette har oplyst, at hun kun har brugt de etablerede læger én gang, hvor hun faldt af sin cykel og brækkede armen. Hun mener, at ”læger misforstår, hvordan man bruger energi”.

Jeg mener at alternativ behandling og etableret lægevidenskab kan ses som to forskellige sprog. Det ene sprog indeholder en religiøs og spirituel grammatik, hvor lægesproget indeholder en biologisk og fysiologisk grammatik. Det virker, som om de to arenaer ikke forstår hinandens sprog, og alene det vanskeliggør ethvert samarbejde. De forskellige forståelser af sygdomsklassifikation, diagnosticering og behandling splitter de to arenaer

op i en dem / os opdeling. Jeg vil nu belyse opdelingen mellem de to arenaer og deres forskellige idésystemer og forståelse af sygdom og helse.

Alternativ behandling:

- Holistisk perspektiv
- Patient som subjekt
- Overnaturlige kræfter
- Kultur
- Helse=balance (kan være på et jordisk eller overjordisk plan)
- Sygdom=ubalance
- Patientens krop ikke afgrænset
- Individet=heterogent
- Problem løses udefra
- Klient

Vestlig medicin:

- Mekanisk perspektiv
- Patient som objekt
- Videnskab
- Biologi
- Generelle grundbehov som vitaminer, vand, lys, mad, motion
- Bakterier, genetik, organ, fysiologi
- Patientens krop som grænse
- Individet=universelt, homogent
- Problem løses indefra
- Patient

Figur 2: Modsætninger mellem alternativ behandling og etablerede læger

Vestlig medicin opdeler mennesket i celler, organer og systemer, hvor sygdom skyldes bakterier eller andre påvirkninger, som kan behandles med penicillin og anden medicin. Alternative behandlere, herunder den gruppe som overlapper New Age fænomenet, som jeg kommer ind på senere, tror, at de er ét med universet, og at en guddommelig energi strømmer gennem hver enkelt. Healing kan bruges, når man lærer at manipulere med denne kraft. Healing finder sted, når man bliver klar over sin forbindelse til den universelle livsenergi, der bærer navne som chi, prana, reiki m.m.

Denne dem / os opdeling og det forskellige syn på mennesket og verden, som jeg har søgt at bevise ovenfor, fører mig til at beskrive, hvad der gør, at alternativ behandling kan forstås som en ny social bevægelse.

Det rituelle og spirituelle rum bevirker, at visse former for alternativ behandling får svært ved at tilpasse sig den etablerede sektor. I næste afsnit vil jeg belyse og diskutere, hvad der sammenkobler alternativ behandling og herunder spirituel healing med en form for

religion og ritualer og kan kategoriseres som en ny social bevægelse, der har træk med New Age. Kurserne i de spirituelle former for alternativ behandling kan ses som et liminalt stadie, der søger at føre eleven til en anden dimension eller et andet bevidsthedsniveau. Her vil jeg drage paralleller til Alberonis teorier om ”Nascent State” og ”Institutional State” og Conway og Siegelman’s teori om ”Snapping”.

4. 1 Kursus: Transformation, snapping og ambivalence reduction

”Go first class all the way and the universe will respond by giving you the best.”

(Mikaelson 2001: 94)

Citatet viser, kursernes rækkevidde, hvilket jeg uddyber herunder. Kurserne i spirituel healing har et klart mål om transformation til en højere energi, der ligger uden for vore jordiske grænser. Man træder ind i et andet ”univers” eller en anden bevidsthed under kurset, der normalt strækker sig over en weekend, og målet er at få eleven til *at give slip* på sine forforståelser og sin kulturelle ballast og blive ”født påny som et mere helt menneske”. Forklarer Anette og Marie.

Marie fortæller om kursusforløbet, at eleverne om morgenen starter med at ”fortælle hinanden om deres drømme eller alt andet, som de har på hjerte”. Dette forklares som ”en øvelse i tillid, hvor en transformation og forløsning vil ske, hvis man udtømmer sig mentalt”. Men først skal eleverne i fællesskab kontakte deres skytsengle. Anette, der ofte holder kurser i sin spirituelle healingmetode siger, at hun kan ”løfte gruppen til en højere dimension”, og at dette er målet.⁶ Men først skal eleverne ”renses” ved at modtage to behandlinger hos hende, så de ikke påvirker de andre elever med ”affaldsenergi”. På kurserne laver hun forskellige øvelser med eleverne - meditationer med fantasiguidning og forskellige rollespil. Anette kalder sig selv for ”moder” og hendes elever for ”mine børn”. Hun er ofte i kontakt med eleverne, da hun holder meditationsaftener eller andre arrangementer for at ”opgradere energien”. Hun betegner sig selv som en ”lightworker”

---

⁶ Anette taler om forskellige bevidsthedsniveauer, som hun kalder dimensioner, der befinder sig i personen samt uden for jordens grænser.

eller ”jordisk engel”, og fortæller, at det alternative fylder hele hendes liv, og at det er vigtigt for hende, at være i tæt kontakt med sine elever. Hendes danske mailgruppe favner omkring 30, som hun tilsender forskelligt materiale fundet på nettet eller modtaget fra amerikanske ”lightworker-grupper”, som hun har kontakt med.⁷

På kurset i spirituel healing hos Anette befinder man sig i en ”rite of passage” – grænsetilstand - som enten ændrer ens mening om hele behandlingsformen og fører en tilbage til livet i hverdagssektoren eller leder til at arbejde sig frem mod at blive behandler. Anette fortæller, at hun har haft få elever, som kun har taget kursus 1, og som hun aldrig har hørt fra igen, da ”de ikke var parate til at åbne op”. Victor Turner har beskrevet dette fænomen som en overgangsrite. På kurset i spirituel healing træder man ud ad den hverdagsagtige tilstand - dette kaldes for *separation* - gennem forskellige meditationsøvelser og ”release”.⁸ Kurserne kan ses som et liminalt stadie eller grænsestadie, hvor målet er at hæve sig over hverdagssektoren for at komme til ”en anden dimension” og på den måde ”højne sin energi”. Dimensionerne ligger uden for det, vi på et fysisk plan forstår. Det liminale stadie kan ses som stadiet mellem fantasi og virkelighed set udefra eller - som informanterne påpeger - som transformationen til en højere dimension eller virkelighed. (Turner 2002: 358-373).

Folk har forskellige mål, når de tager på kursus i en bestemt alternativ behandlingsform. Kurserne rummer et helseperspektiv på det individuelle plan for at få sat gang i en personlig og spirituel udvikling, for at komme mere i balance med sig selv og sine omgivelser. Et andet mål er at arbejde sig igennem alle kursustrinene for selv at blive alternativ behandler. Før da må man igennem en hård personlig udviklingsproces, der ofte er temaet for kursus 1. Kurserne i spirituel healing dækker over en række behandlingsmetoder, der dog har samme mål og til dels også samme ritualer. Kurserne danner rammen om ”overgangsriten”, fra almindeligt menneske i hverdagssektoren til alternativ behandler, og informanterne føler sig anderledes end andre mennesker. Informanterne fortæller, at mødet med det alternative har ændret hele deres måde at

---

⁷ To webadresser Anette benytter: www.lightworker.com og www.kryon.com

⁸ Anette og Marie laver release, forløsninger, på folk ved hjælp af healing

anskue verden på. Målet for kurserne er også at få et mere harmonisk liv, som kan nås, hvis man arbejder med sig selv, og ”giver slip på den gamle energi”, som Anette påpeger: ”Folk klynger sig til gammel energi, hvis de overvejer for længe, om de har pengene til at tage på mine kurser. Hvis de ikke straks beslutter sig, modarbejder de sig selv.”

Dette vil sige, at når folk er villige til at lægge en masse penge til deres behandler, viser de, at de er klar til en transformation. Klar til en personlighedsforandring, og måske en forandring af hele deres liv og syn derpå. Marie fortalte, at hun har brugt flere penge på release, healing og kurser end nogen anden.

Anette opfatter ikke sig selv som guru men føler sig på lige fod med alle andre. Dog mener hun, at hendes energi er højere end hos de mennesker, som ikke har taget hendes kursus. Hun føler sig som ”ligemand” blandt de spirituelle healere. Ifølge Alberoni vil Anette kunne betegnes som en *karismatisk leder*. En karismatisk leder guider og påvirker eleverne via sin personlighed og udstråling og betegner sig selv som ligemand med sine tilhængere og omvendt. Eleverne fra Anettes’ kurser kommer ofte til behandlinger hos hende og møder igen op til de meditationsaftener og de arrangementer, hun hyppigt tilbyder via mails. Elevernes fælles mål og interesse er at hjælpe verden eller ”åbne øjnene for så mange som muligt”. På mange måder kan den spirituelle healing minde om en vækkelsesbevægelse, fordi informanterne har et oprigtigt ønske om at hjælpe alt levende. Eleverne har fælles mål og interesser med læreren, hvilket Alberoni karakteriserer, som om de befinder sig i en *Nascent State*, der adskiller sig fra den hverdagsagtige *Institutionel State*. (Alberoni 1984: 146,152,182).

Informanterne fortæller, at mødet eller drivkraften med det alternative opstod som en form for ”kald”. Anette fortæller, at hun har været ensom hele sit liv, men som lille havde hun en drøm, der fik betydning for hele hendes liv. Hun ser drømmen som et ”tegn oppefra” - en aftale med nogen, men hun ved ikke hvem. En aftale på et ikke fysisk plan, måske med hendes ”guddommelige selv”. Kirsten fortæller, at hun længe havde gået rundt med følelsen af, at hun skulle bruge sine hænder, og kort tid efter fik hun kontakt med en alternativ behandler i healing, som tog hende i lære. Alberoni beskriver, at

indtrædelsen i *the nascent state* kan forklares med en form for kald fra informanternes side - en frembrusende og overvældende fornemmelse, som han kalder for ”effervesence”.

En *ambivalence reduction* er det fænomen, som et menneske vil opleve, og som udefra kan forstås som en utilfredshed med tingene i den institutionelle sektor eller hverdagssektoren. Det leder dem ind i forskellige bevægelser med de interesser, der fanger dem. Ifølge Alberoni vil man først træde ind i *the nascent state*, efter oplevelser, som har omroket på det, han kalder for den pågældendes plus og minusside. Plus og minus skal i denne sammenhæng forstås som følelserne *kærlighed* og *had*. Dette kan forstås som en personlig krise - fx udløst af uigengældt kærlighed. Denne følelse af svigt gør, at personen ikke længere kan skelne mellem kærlighed og had. Et enkelt individs krise kan på større plan føre til en *ambivalence reduction*, hvor den blandede plus og minusside pludselig falder på plads igen. Det vil opleves som eksplosivt og gør personen i stand til at træde ind i en alternativ tilstand, som han kalder for *nascent state*. Alberonis krise bygger på termodynamik og freudianske teorier. (Alberoni 1984: 44-52).

Fænomenet kan også beskrives som *snapping*. I bogen med samme titel beskriver Flo Conway og Jim Siegelman, hvordan folk træder ind i alternative tilstande og bevægelser, der vil ændre deres personlighed. Dette fænomen forklares ud fra psykiatriske og neurologiske termer. En ”snapping” er en overvældende følelse, som kan fremprovokeres af gruppesuggestioner med fx dans og musik eller som beskrevet ovenfor via meditation og rollespil. Det opleves som et lyn fra en klar himmel, og som Alberoni beskriver en frembrusende følelse, og som ekstreme følelser og reaktioner som gråd, tårer, vrede eller glæde. (Conway & Siegelman 1995:126-147).

Marie fortæller, at hun under en release på Anettes’ kursus pludselig begyndte at græde voldsomt for lige pludselig at skifte over i et glædesudbrud, hvor hun grinte i flere dage efter.

Kurserne i spirituel healing er hierarkisk opbygget med forskellige trin, prisniveauer og grader i form af kursus I, II og III. Man befinder sig på grænsen af fantasi og virkelighed i en ”anden dimension”. Men er alle lige inden for den alternative verden?

Kursusopbygningerne modstrider denne argumentation. Man er lige inden for de respektive kurser men bevæger sig fra kursus til kursus op på et højere niveau. Jo hurtigere man betaler, ifølge Anette, des hurtigere kan man bevæge sig til et højere spirituelt niveau. På den måde kan der opstå, hvad Anette kalder for ”spirituel misundelse”. Hun finder det vigtigt at guide eleverne i den rigtige retning, så dette ikke sker.

Ved siden af kurserne bliver der oprettet grupper, hvor kursisterne kan mødes og øve teknikkerne sammen, hvilket både har en praktisk, social dimension, og giver eleverne en vedvarende gruppesuggestion og fastholden i *the nascent state*.⁹ Marie fortæller, at det var godt for hende at øve med de andre, for på den måde ”blev hun i energien”. Hun røg ikke tilbage til den hverdagsagtige eller *institutionel state*. På den måde er man sammen om projektet og opretholder gejsten i det hårde møde med hverdagen efter kurserne. Marie læser på musikkonservatoriet, men synes, det var meget hårdt i starten, da hun kunne mærke, at hun hurtigt ”skiftede fra en dimension til en anden og røg ned på et lavere energiniveau.” Hun mærker det på sig selv, når negative tankemønstre dukker op. Målet er at blive i den højere vibration efter kurserne og lykkes det ikke, kan man altid aftale tid hos sin lærer til at få energien op igen, hvis man ikke selv kan trække energien op ved hjælp af healing. Anette sælger forskellige former for krystaller og amuletter, hun får lavet i USA, som hendes elever kan købe, så ”de altid er i kontakt med det guddommelige”. Marie føler sig ikke på lige fod med de andre, der ikke har taget samme kursus i spirituel healing som hende. Flere gange dagligt må hun heale sig selv og være bevidst om sin opførsel, så hun ikke opfører sig som almindelige mennesker, der befinder sig i 3. *dimension*.¹⁰ Hun fortæller, at ”når man løfter sig selv og bliver klar over sit handlemønster, så er man mere harmonisk og i et flow med energien”.

---

⁹ Gruppesuggestion er psykiske påvirkninger en gruppe i fællesskab kan fremprovokere.

¹⁰ Informanterne har forskellige definitioner på, hvad dimensioner er, og hvordan man kommer til de forskellige.

Ovenfor har jeg vist den transformationsproces, der sker i kursusforløbet. En lille gruppe mennesker er samlet for at få del i denne fælles interesse og for at blive behandlere og få et bedre liv. Informanterne føler det som deres ”kald” at være alternative behandlere og hjælpe andre mennesker til også at få et bedre liv, og bruger gerne 3-5 cifrede beløb for at opnå spirituel vækkelse. Anette mener, at hendes kald er at ”åbne øjnene” for folk i *the institutional state* og føre dem til *the nascent state*. Dette fører mig tilbage til Alberonis teori. Alberoni mener, at folk skal have oplevet en *ambivalence reduction* for at indtræde i *the nascent state*. *Nascent states* er en genfødsel eller ny begyndelse, hvor man genfødes i en ny tilstand af alternativ orden og solidaritet.

Jeg mener, at alternative behandlingsformer inden for kategorien spirituel healing kan ses som en *nascent state*, hvor en indtrædelse sker via en snapping og *ambivalence reduction*. Informanterne forklarer, at alternativ behandling betyder alt for dem. Det er hele deres måde at leve og tænke på, og de føler sig hævet over folk i *the institutional state*. Ydermere mener de, at læger behandler forkert og ikke er interesseret i et samarbejde eller i den brobygning, som Laila Launsø stræber efter. Launsø's bro rækker fra de mekaniske metoder til etableret lægevidenskab og favner ikke spirituel healing. For Anette er kurserne magi og eventyr. Hun har opbygget kurserne på baggrund af eventyr, fordi ”folk har brug for eventyr i deres liv.” Og det forklarer, hvorfor mange folk søger nye religioner. Kurserne er et grænsestadie mellem de to verdener og opfattelser. På kurserne bliver eleverne påvirket over en weekend til at tro på universets magi.

Jeg har nu beskrevet den splittelse i forståelse og behandling, der hersker mellem alternativ behandling og etableret lægevidenskab og transformationen gennem kurserne, der skal føre en til en højere dimension, som adskiller spirituelle healere fra almindelige mennesker - og måske også fra andre alternative behandlere uddannet inden for de mere mekaniske former. Dette fører mig til at forklare alternativ behandling som en ny social bevægelse.

4. 2 Alternativ behandling som en ny social bevægelse

Roberta Garner skriver, at nye sociale bevægelser opstod i 1970erne og 1980erne og betegner disse som postmoderne bevægelser født ud af det postindustrielle skift i økonomien og globaliseringen af markedet. Herunder kan nævnes den miljømæssige bevægelse, feminismen, dyrerettigheder, de fredselkendes bevægelse osv. Alternativ behandling kan ses som en gren fra denne oplysningstid. Karakteristika for disse bevægelser er, at de går på tværs af sociale skel og ikke kun trives i det laveste lag, som tidligere arbejderbevægelser. (Garner 1996: 99-103)

Laila Launsø skriver, at alternativ behandling kan ses som en ny social bevægelse, da *det ikke er et individuelt men samfundsmæssigt anliggende*. Alternativ behandling kan forstås som *en udfoldelse af det selvprogrammerede, selvrefleksive og selvskabende samfund*. Alternativ behandling er i bevægelse, har en indre dynamik, social basis og mobilisering, der har en fastere karakter og har strakt sig over et længere tidsrum, fordi alternativ behandling har udviklet en kultur, der afspejler et nyt værdisæt i relation til krop, psyke, sygdom og behandling. Brugere og aktører kan ses som kognitive aktører, der producerer ny viden. Laila Launsø mener, at nye sociale bevægelsers projekter handler om at få muligheden for at skabe og få indflydelse på egen verden, og at alternativ behandling opfylder disse kriterier. Andre kriterier for hende er, at alternativ behandlerforståelse er et *brud* med sygdomsforståelse og behandling indenfor den etablerede sektor. Der er ingen bro mellem alternativ behandling og det etablerede behandlingssystem, men kun en stærk *modstand*. (Launsø 1996: 140-169)

Dog ønsker og tror Laila Launsø på, at der kan bygges en bro mellem de to behandlerforståelser!

Jeg giver Laila Launsø ret i sin forståelse af, at alternativ behandling kan ses som en ny social bevægelse, men hendes case studies svækkes af udelukkende at omhandle læger, som har taget alternative behandlingsformer til sig, eller som studerer alternativ behandling og vel at mærke udelukkende de mere mekaniske former så som akupunktur og zoneterapi, som på sin vis er blevet anerkendt af det etablerede system. Jeg mener

ydermere, at alternativ behandling dels er et samfundsmæssigt anliggende, dels har en klar individuel dimension. Alternativ behandling er en ny social bevægelse med såvel samfundsmæssige som individuelle interesser. Den spirituelle form for alternativ behandling kan ses som en livsstil, der appellerer til alle samfundsgrupper, og behandlerne har et klart mål eller en klar vision. En anden vigtig faktor er, at den behandlingsform, jeg har belyst, er opstået omkring en karismatisk skikkelse, der påvirker eleven så stærkt, at der under kurset skabes en form for reciprocity, gensidig udveksling. Læreren får penge og tillid, og eleven får ”viden” eller ”information”, som Anette kalder det. Forholdet mellem elev og lærer føles kærligt og venskabeligt. De er begge afhængige af hinanden. Lærerne er afhængig af eleverne, som med deres interesse for det alternative skal tilstræbe at handle efter lærerens ord. Eleverne er afhængige af læreren som healer og guider. Udadtil virker behandlingsformen mere teknisk. Du får et redskab, som du kan bruge til at blive et bedre og mere helstøbt menneske eller til at hjælpe andre med at nå samme mål, men den spirituelle og religiøse dimension ligger bag behandlingen. Det handler ifølge Anette om: ”at tro på universets magi.”

Hvilken betydning har det at se alternativ behandling som en ny social bevægelse?

Richard Kyle skriver, at bevægelser er organiserede aktiviteter, som søger at modarbejde et objekt. Objektet kan ses som den måde, lægerne arbejder på, hvor patienten objektliggøres, og hvor der kigges på det enkelte problem i stedet for på patienten som et helt menneske. Alternativ behandling er ifølge Launsø en ny social bevægelse, der netop dækker over en ny sygdomsforståelse og sundhedsmæssig indsigt, i modstrid med forståelsen i den etablerede sektor. Launsø mener, at vi står over for en kognitiv nyorientering, der er et brud med den etablerede behandlingssektor. For Kyle er bevægelser en tendens eller trend, som har en opblomstringstid men siden hen vil uddø. (Kyle 1995: 6).

Dette mener jeg stemmer overens med Alberonis tanker om, at både *nascent state* og *institutionel state* har en begyndelse og en slutning, og at alle *nascent states* på et eller andet tidspunkt forsvinder eller bliver til institutioner. Som tidligere beskrevet vil

alternativ behandling blive indlemmet i *the institutional state*, hvis den kan gå i akupunkturens fodspor og vise en mere mekanisk side, som *the institutionelle state* kan forholde sig til, men det er ikke alle alternative metoder, som kan opnå dette.

Launsø ser alternativ behandling som en positiv proces, fordi det er vigtigt med nytænkning inden for sundhedssektoren. Hun beskriver, at alternative behandlere har det mål at ændre verden eller samfundet. Men fænomenet alternativ behandling dækker over mange forskellige behandlingsmetoder, hvis mål er at gøre noget godt for samfundet eller ændre det, men de forskellige behandlingsmetoder indeholder forskellige visioner for, hvad det vil sige at ændre samfundet.

Jeg ser spirituel healing som den metode, der rummer et mere kosmologisk og religiøst syn på en samfundsdiffusion, der ikke kan ligestilles med andre former for alternativ behandling. Fænomenet alternativ behandling dækker over mange metoder, som jeg ikke mener kan gå hånd i hånd. Spirituel healing er en særlig kategori, som ikke kan vinde indpas i det lægevidenskabelige system.

Alternativ behandling kan ses som en ny social bevægelse og som en del af New Age-bevægelsen. I næste afsnit vil jeg belyse, hvordan New Age og alternativ behandling overlapper hinanden.

4. 3 New Age og glocalisering¹¹

"New Age is an amalgam of therapies and philosophies aimed at a holistic, or complete, approach to healing individuals and, through them, the planet. The movement employs such strategies as astrology, hypnotism and belief in reincarnation, paganism, ritual and mysticism to achieve what adherents call wellness." (York 1995: 38)

---

¹¹ Glocalisering består af ordet *global* og *local*.

New Age dækker over en hel gruppe af forskellige ideer, teknikker og systemer, der hænger sammen i et meget løst netværk. Det samme gælder for alternativ behandling. New Age-begrebet og alternativ behandling overlapper hinanden og kan begge ses som nye sociale bevægelser. New Age tiltrækker alle lag af samfundet og ønsker en omstrukturering af samfundet som kan ligestilles med alternativ behandling indenfor spirituel healing.

Jeg mener, at den spirituelle gruppe af alternativ behandling kan ses som et åndeligt søgende samt en ny social bevægelse. Det kan lyde modstridende, men gennem interviewene synes jeg at have fundet frem til, at denne kategori rummer begge dele.

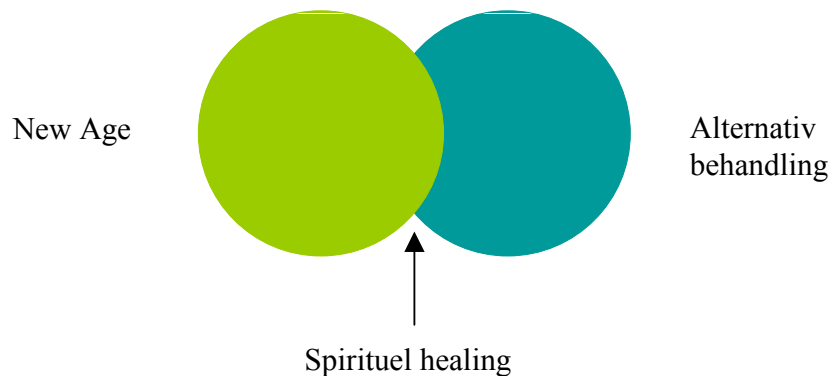
Lena Loewendahl, Fil. mag. Teol. lic, fremfører, at alternativ behandling ligger på et grænsestadie til New Age-bevægelsen. Mennesker tager ikke kun alternative metoder i brug, når al anden behandling ikke virker, som Launsø påpeger. Loewendahl mener, at et flertal søger alternativ behandling på grund af de trosforestillinger, der ligger bag metoderne. Kroppen og helse bliver et redskab til at skabe identitet. (Loewendahl 2002: 94)

Kyle skriver, at New Age bevægelsens fremvækst startede i 1970-80erne, hvor folk begyndte at vende ryggen til etablerede læger for at favne de alternative helsemetoder. (Kyle 1995: 4)

In theory the holistic health movement can contain individuals and groups who embrace either a spiritual or natural approach to health, but have no connections with the New Age movement. From another perspective, the holistic health movement can be seen as an important forerunner of the New Age. But in practice, the New Age and the holistic health movements are one movement. (Kyle 1995: 155-156)

Derfor er problemet med at definere New Age identisk med det grænseproblem, som alternativ behandling dækker over, og som er lige så diffust og udflydende og overlapper mange forskellige begreber og filosofier. New Age og alternativ behandling udarter sig

på samme vis, hvad angår helseøvelser og filosofi, og begge søger at ændre samfundet.¹² Folk har forskellige grunde til at søge alternativ behandling eller kurser i alternativ behandling, og en af årsagerne er, at alternativ behandling i visse tilfælde kan ses som et åndeligt søgende.

Figur 3: Overlappingsmodel for New Age og alternativ behandling

Alternative behandlere og New Age-tilhængere tror på samme universelle livskraft. Filosofien er stort set ens, et monistisk og holistisk verdenssyn, der afviser både den kristne teisme og den kartesianske holdning til den moderne verden. Alternative behandlere er tilhængere af New Age-filosofien om, at universet er en upersonlig virkelighed, som de kalder for Universel Energi, Livsenergi eller Gud i en ikke-kristen betydning. Kirsten tror, at Senanda og andre lysmestre, healer igennem hende, hvor Anette tror, at alle mennesker er guder og gudinder.

Michael Molloy diskuterer, hvordan nyreligiøse bevægelser er under konstant forandring. (Molloy 2002: 491-525). Denne metamorphose gælder også alternativ behandling, som er en hybrid af forskellige behandlingsfilosofier og metoder. Alternative behandlingsmetoder oplever ofte en transformation eller assimilering, der kan ske i en globaliseringsproces, hvor behandlingsmetoden og filosofien føres til et andet geografisk

---

¹² Her taler jeg stadig om spirituel healing som den form for alternativ behandling, der er tættest på den holistiske akse.

område og mikses med den lokale tro og kultur. Alternativ behandling kan også skifte karakter, når behandleren blander den med andre former.

Sonja har tænkt sig at blande de alternative behandlingsmetoder, hun har lært, da der ikke er grund til kun at bruge én behandlingsform, når alle virker godt. Anette fortæller, at mange lærer hendes metode men kalder den noget andet, da de blander den med andre metoder, de har lært. Kirsten blander astrologi, healing, clairvoyance og massage i sin behandling. Hun tilmelder sig alle de kurser, som drager hende og er perfekte på det valgte tidspunkt. Hun synes ikke, at den ene behandlingsmetode er bedre end den anden.

Folk healers form a heterogeneous group, with individual variation in style and outlook; but sometimes they are organized into associations of healers, with rules of entry, codes of conduct, and the sharing of information. (Helman 1984: 46)

Spirituel healing kan udarte sig på forskellig vis alt efter, hvilke kurser den alternative behandler har taget og tilpasset den praksis, han/hun vil arbejde med. Reiki-healing er blandt de mest kendte former for spiritual healing, som udspringer af en japansk og kinesisk kulturstrømning. Der er i verden forskellige reiki-organisationer og alliancer. De mest anerkendte reiki-lærere er medlem af Reiki Alliancen, der dyrker den ”oprindelige” gren af reiki-healingen fra Japan. Reiki-healing er ligeså materialistisk som den spirituelle healingform, jeg har belyst, hvor man betaler op til hundrede tusinde kroner for spiritualitet. Healer Ringen er en dansk forening, der lægger vægt på ”etisk standard og god klinisk praksis”. Foreningens medlemsblad omhandler forskellige områder inden for healing og udkommer hvert kvartal. Det er den største organisation inden for healing i Danmark. (www.healerringen.dk)

Melton belyser, at reikihealing, der kan gå under kategorien spirituel healing, mange steder har gennemgået en metamorfose. Reiki-healing opstod i Japan i 1800-tallet, men over tid er den ændret, har blandet sig med andre behandlingstyper og skiftet nationalitet. (Melton 2001: 73-93). Dette omtales som en *glocaliseringsproces*, der kan ses som en akkulturation, når behandlingsformen føres fra en kultur til en anden.

I et nyhedsbrev fra VIFAB, fremfører centerchef Helle L. Lønroth, at det alternative marked er som en jungle, da behandlere tit går i forskellige retninger i deres praksis, idet de blander og tilbyder forskellige alternative behandlingsformer på én gang.
(http://www.vifab.dk/omvifab/publikationer/nyhedsbrev_2_2003/ fundet d. 18/12/03)

En anden transformationsform har jeg beskrevet i afsnittet om kursusforløbet i alternativ behandling, der viser en mere religiøs side, der kan kobles til New Age. Her er tale om en transformationsproces på et mere individuelt niveau.¹³ Michael York mener, at New Age tilhængere, kendetegner det fælles mål for en ”mystisk transformation” på et kollektivt samt individuelt niveau. Det er en personlig, men også en samfundsmæssig vækkelse. (York 1995: 39).

Gennem opgaven har jeg søgt at belyse, hvordan alternativ behandling er koblet sammen med New Age og kan ses som en ny social bevægelse. Fænomenet alternativ behandling dækker over mange aspekter fra helse og personlig udvikling til spiritualitet og tro.

Hvorfor er denne interesse for det *alternative* opstået? I næste afsnit vil jeg komme med forskellige hypoteser på, hvorfor alternativ behandling har vakt så stor interesse i den danske befolkning, og hvorfor folk bliver alternative behandlere.

5. Interessen for alternativ behandling i Danmark – en feministisk bevægelse?

Alternative behandlere såsom mystikere, healere, shamaner og guruer har eksisteret i over tusinde år.

Kyle beskriver at den alternative behandlerbevægelse opstod i 1970erne i USA - hovedsagelig inden for et socialt miljø og spirituelle grupper, som interesserede sig for metafysiske healingritualer fra fortiden, og delte troen på overnaturlige evner.

---

¹³ Det religiøse skal mere betegne spiritualitet end en bestemt religion

Selvhjælpsgrupper mobiliseredes, og folk begyndte at tage det ansvar, de før passivt havde pålagt lægerne, i deres egne hænder. Interessen for helse og sundhed assimilerede, og folk begyndte at dyrke mere motion, droppe rygning og tænke i diæter. Denne selvhjælpsreaktion startede som katalysator på globalt plan. (Kyle 1995: 154-159).

Thorsten Dinesen, cand. jur. og medlem af Healer-Ringen, skriver i Social Politik, at interessen for alternativ behandling er stigende i USA, hvor der bruges ligeså mange penge på alternativ medicin som på almen praksis. Han mener, at Danmark bevæger sig i samme retning, og påpeger, at mange alternative behandlingsformer i Danmark ikke betegnes som alternative i andre lande. (Dinesen Februar 2003: 5).

Stort set enhver patient i Danmark har erfaret den manglende tid og forståelse hos de etablerede læger, som har en stresset hverdag med kun 10 minutter i snit til hver patient. I etableret lægevidenskab handler det om kvantitet i stedet for kvalitet – dvs. at flest muligt skal igennem behandler systemet hurtigst muligt. Kirsten oplever dette som et tillidsbrud. Hun bruger gerne ekstra tid på hver enkelt patient, hvis de har brug for det. Alternative behandlere benytter samtaleterapi i behandlingen, og det ligger uden for de etablerede lægers kompetence. Flere og flere går til psykolog, og den tendens gavner de alternative behandlere, der tilbyder hjælp til både fysiske og psykiske problemer og herunder giver sig tid til at lytte til ”patienten” og tage denne med på råd i behandlingen.¹⁴ Alle informanterne lægger vægt på samtaleterapi i starten af behandlingen for derefter at heale det problem, de sammen finder frem til, at patienten dør med. Marie ”lader patienterne udtømme sig selv, mens hun tegner deres energibillede og udfylder skemaer omkring deres personlige liv”.

Kroppen sætter grænsen i etableret lægevidenskab, og inden for denne grænse findes sygdom. Hos lægerne er tendensen, at patienterne lægger deres liv i lægens hænder og forventer, at lægen helbreder dem. På få minutter skal patienten fortælle, hvad problemet er, og derefter er resten op til lægen. På den måde objektiggøres patienten nemt, hvorimod alternative behandlere ser klienten som subjekt og tager sig tid til at tage denne

---

¹⁴ Læger bruger udtrykket *patient* hvor alternative behandlere siger *klient*.

med på råd. Marie udfylder skemaer over klientens liv, inden behandlingen starter. Bl.a. om klienten har søskende, da ”man kan læse meget om patienten ud fra dennes placering i søskenderækken.”

Alle fire informanter er kvinder, fordi der er klart mange flere kvindelige end mandlige alternative behandlere. Det gælder ikke mindst New Age bevægelsen, hvor 70 procent af tilhængerne er kvinder ifølge Kyle, der tiltrækkes af ideologien, hvor de får lov at træde ud af deres hidtige rolle og blive hørt. Ydermere mener han, at kvinder af natur er mere tiltrukket af det intuitive og holistiske aspekt af New Age-kulturen. (Kyle 1995: 11). Launsø og Loewendahl belyser det store antal af kvindelige, alternative behandlere. Ifølge Launsø skyldes det, at kvindernes *læringsarena* har været knyttet til hjemmet og herunder på fronterne sundhed og pleje. ”*Hverdagslivet kan ses som et vigtigt kundskabsområde for menneskeforståelse, indsigt og udvikling af intuition og for en mere helhedsorienteret tankegang.*” (Launsø 1995: 109). Det skulle derfor ligge mere naturligt for kvinder end mænd at blive alternative behandlere. Alle informanterne har behandlerpraksis i deres eget hjem, og her holdes andre arrangementer så som kurser i behandlingmetoden. Loewendahl diskuterer, hvorfor kvinden er fremtrædende i New Age, helse og spiritualitet. Hun mener, at det spirituelle syn er en kontrast til kristendommen, som er, en traditionelt mandsdomineret religion med Gud som fader. Kvinderne har valgt New Age i stedet for kirken, da hun mener, at kvinder har et mere holistisk syn end mænd. Hun forklarer det med, at kvinder og mænd socialiseres i bestemte roller, hvor kvinden tillæres rollen som følsom og intuitiv. (Loewendahl 2002: 75-76) På den måde kan valget af det alternative ses som en søgen efter identitet.

Tendensen er, at alternative behandlere lokker med, at deres metoder kan hjælpe folk i hverdagen med såvel fysiske som psykiske problemer. Inden for spirituel healing annoncerer de stort set ens om deres healingmetoder til personlig og spirituel udvikling, der forløser stress og traumer: Forøget energi, selvtillid og selvrespekt. Befrielse for smerte, angst og stress. Følelser, som alle mennesker i større eller mindre udstrækning kender til. Alternative behandlere giver det indtryk, at de har styr på deres liv, at de er sunde og raske og sætter livskvalitet højere end alt andet. Disse budskaber tiltrækker

mange i en stresset informationstid, hvor arbejdstempoet ikke levner megen tid til den personlige omsorg.

Med alternativ behandling accepterer man troen på energier og universets kraft. Alternative behandlere - særlig de mere spirituelle - tilbyder engle og åndelige vejledere, guder og gudinder m.v.

“An inner harmony existed between the spheres of the universe, with energy and wisdom flowing from the upper to the lower level. The deity was conceived as an indwelling cosmic force. This harmonial model provided the practitioners of alternative medicine with a rationale for their various therapies.” (Kyle 1995: 159).

Jeg mener, at New Age er blevet en konkurrent til den danske folkekirke, der ikke har rykket sig i mange hundrede år og derfor ikke appellerer til de mange, der søger nytænkning. Visse former for alternativ behandling og herunder den kategori, jeg har belyst, har spirituelle og religiøse undertoner og kan ses som et led i New Age-bevægelsen. Derfor kan folk med behov for noget at tro på, hvilket mange mennesker har, træde ind i New Age-universet og finde en mening med livet der. Folkekirken mister tilhængere, mens alternative behandlere uddannes på de mange uautoriserede skoler rundt om i Danmark.

Ligeledes mener jeg, at alternativ behandling kan ses som en søgen efter personlig identitet eller åndelig identitet i en turbulent og på mange måder følelseskold hverdag, og at New Age-filosofien og nyreligionismen i denne bevægelse giver mening for mange af de mennesker, der har vendt sig bort fra den gamle Kristendom.

”Thus, expansion of hegemonic centre may entail crisis for a traditional structure of self in the centre, with accompanying reactions of religious character, just as similar crisis may later occur in those areas that are successively incorporated into a formative centre-periphery structure. (Friedman 2000: 172)

Alberoni og Conway og Siegelman forklarer en indtrædelse i en alternativ bevægelse som forårsaget af en *ambivalence reduction* eller som *snapping*. Folk, der har oplevet en personlig krise, vil være mere modtagelig for New Age-budskaberne end andre. Den alternative bevægelse skaber en ny orden og mening for dem, der er modtagelige for budskaberne.

Jonathan Friedmans teorier forklarer den alternative behandlerbevægelse ud fra, at samfundet er i krise på grund af globaliseringens historiske, kulturelle processer og økonomiske akkumulation. Alt efter hvilken nedgang et samfund oplever i form af en center-periferi decentralisering, vil det føre til aktiviteter og bevægelser af forskellig art. Det postmoderne menneske forvirres af den vestlige verdensmagts nedgang. Alternative bevægelser opstår som en søgen efter rødder og en fastholden af identitet eller måske søgen efter en ny i et samfund, som er i krise, og som ikke længere kan opfylde menneskets behov. (Friedman 2000: 167-194)

6. Konklusion

Siden det lægefaglige system blev udviklet og fast sammentømret i den vestlige verden op igennem middelalderen og til nu, har kloge koner, synske mænd, håndspålæggere, ja, alskens alternative behandlere haft det svært. Det etablerede lægefaglige system forlangte med sin videnskabelige indfaldsvinkel til sygdomsbehandling, at den skulle kunne indpasses i deres rammer, og der var ikke plads til det anderledes - det alternative. Kloge koner blev til hekse, som man brændte på bålet, mens man i Kina, med sine årtusinders tolerante lægekunst, fortsat satte det alternative højt.

Men i takt med den stigende turisme, voksede også danskernes ja og Vestens interesse for de eksotiske, anderledes traditioner, og det gav grobund for et patchwork af alternative behandlingsformer - fra akupunktur til det spirituelle og det mystiske. I dag er det blandt lægfolket helt naturligt at opsøge det alternative og lige så naturligt at gøre det samtidig med, at man holder fast i det kendte, officielle lægefaglige system. Det alternative udvikler sig herhjemme og i det øvrige Vesten, selv om det kan have lange

udsigter m.h.t. officiel anerkendelse. I hvert fald for de alternativer, som er rent spirituelle uden mekanisk islæt. Det er på baggrund af dette scenarie, jeg har valgt emnet for min opgave.

Gennem opgaven har jeg diskuteret forskellige syn på lægevidenskab og alternativ behandling og er nået frem til den forståelse, at alternativ behandling favner mange forskellige metoder, som i visse tilfælde ligger langt fra hinanden. Launsø taler om behovet for en brobygning mellem de to ”sektorer”, men indtil videre mener jeg ikke vi har viden nok til at etablere en bro, som kan forbinde svælget mellem alternative behandlere og etablerede læger. Det virker som om visse former for alternativ behandling er en kultur i sig selv, og indeholder en religiøs eller spirituel dimension, hvori man deler samme forståelse og syn på sygdom og helse. Hvis en brobygning skal være relevant, må begge traditioner arbejde for en fælles forståelse og respekt. Men er der plads til de to modstridende behandlingsmodeller i Danmark? Dette er et spørgsmål, jeg sidder tilbage med.

Selvom jeg har belyst, at alternativ behandling indeholder en ibygget dynamik, mener jeg ikke, at spirituel healing vil blive etableret. Som belyst og diskuteret er alternativ behandling en bricolage af forskellige behandlingsfilosofier, som udspringer af forskellige kulturstrømninger, hvor nogle kan ses som holistiske og andre mere er mekaniske og kan indlemmes i den etablerede lægevidenskab. Jeg må spørge mig selv, om det er rigtigt at bruge fænomenet alternativ behandling for så mange forskellige og modstridende metoder?

Jeg er nået frem til, at spirituel healing er en kategori inden for alternativ behandling, der overlapper New Age, og kan sidestilles som en ny social bevægelse, da tilhængerne ønsker at ændre samfundet til det bedre. Spirituel healing har også en mere religiøs dimension, hvor det handler om en spirituel vækkelse på et individuelt samt samfundsmæssigt plan. Spirituel healing er en kategori af alternativ behandling, hvor klienterne ikke kun søger en metode som frelse på fysiske lidelser, men som en søgen efter åndelig identitet, spirituel udvikling og personlighedsforandring. Jeg har observeret,

at folk er villige til at betale store beløb for at blive mere spirituelle mennesker. Kurserne i spirituel healing indeholder en dimension, som jeg må konkludere, har kultagtige og nyreligiøse aspekter.

7. Litteraturliste

Alberoni, Francesco, *Movement and Institution*, Columbia University Press, 1984

Convey, Flo & Siegman, Jim, *Snapping*, Stillpoint Press, New York, 1995

Crossley, Nick, *Making sense of Social Movements*, Open University Press, 2002

Friedman, Jonathan, *Cultural Identity and Global Process*,

Garner, Roberta, *Contemporary Movements and Ideologies*, McGraw-Hill, Inc, 1996

Helman, Cecil, *Culture, Health and Illness*, Wright PSB, 1984

Kyle, Richard G, *The New Age Movement in American Culture*, University Press of America, Inc. 1995

Launsø, Laila, *Det alternative behandlingsområde: Brug og udvikling: rationalitet og paradigmer*, Akademisk Forlag, 1995

Launsø, Laila, *Døre der åbner sig: Om grænseoverskridende læger og farmaceuter i det danske sundhedsvæsen*, Hovedland, 2001

Launsø, Laila & Effersøe Gannik, *Disease, Knowledge and Society*, Samfundslitteratur, 2000

Launsø, Laila & Rieper, Ole, *Forskning om og med mennesker: Forskningstyper og forskningsmetoder i samfundsforskningen*, Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck, 1993

Loewendahl, Lena, *Med Kroppen som instrument: En studie af new age med fokus på helse, kropssighet og genus*, Religionshistoriska avdelingen, Lunds universitet, Lund, 2002

Lofland, John, *Social Movement Organizations: A guide to Reseach on Insurgent Realities*, Aldine de Gruyter New York, 1996

Melton, Gordon J, *Reiki: The International Spread of a New Age Healing Movement*, i **Rothstein, Mikael**, New Age and Globalization, Aarhus University Press, 2001

Mikaelson, Lisbeth, *Homo accumulans and the Spiritualization of Money*, i **Rothstein, Mikael**, New Age and Globalization, Aarhus University Press, 2001

Molloy, Michael, *Experiencing the World's Religions: Tradition, Challenge and Change*, Mayfield Publishing Company, 2002

York, Michael, *The Emerging Network: A Sociology of the New Age and Neo-pagan Movements*, 1995

Rothstein, Mikael, *New Age and Globalization*, Aarhus University Press, 2001

Taylor, Eugene, *Shadow Culture: Psychology and Spirituality in America*, Counterpoint Washington, D.C, 1999

Turner, Victor, *Liminality and Communitas*, i **Michael Lambek**, A Reader in the Anthropology of Religion, Blackwell Publisher, 2002

Websites:

www.alternativbehandlernet.dk

www.vifab.dk

www.helse.dk

www.sundhed.dk

www.sfi.dk

http://sundnyt.sst.dk

www.drugdebate.dk

www.mystikken.dk

www.netnaturdoktoren.dk

www.herbalife.com

www.glycoscience.com

www.kryon.com

www.lightworker.com

Tidsskrifter:

Social Kritik nr. 48, 1997

Social Kritik nr. 85, 2003

Social Politik nr. 1, februar, 2003. Herunder

- Launsø, Laila, *Alternativ behandling og forskerdesign*

- Dinesen, Thorsten, *Alternativ behandling – definitioner, afgrænsninger og udvikling*

- Elsass, Peter, *Alternativ behandling; Et spil om magt og videnskab*

Aviser:

Politiken, November 12, 2003, Årgang 120, nr. 43

Politiken, November 11, 2003 Årgang 120, nr 42

Bilag: Information fra informant 1 til hendes elever.

This message is for all of you who choose not to be victim of the changing process going on earth and but consciously active participate in it together with your whole spirit. This is for you who feel and understand that this process was started by you that you are part of God who make a changes.

This year we started together with Shambala September 13, 2003. As you pay attention, this is the year of Eternal Contact when the physical master touches upon its earth mate. Now you will reap results instantly, as you have grown tremendously and matured within the last several years of spiritual training.

Every day begins NEW and never ends without greater awareness, as nighttime becomes a learning ground and collaboration under the mutation of light body done with ease and grace.

By the time this first year ends many of you will have attracted governing agencies. Many inside the nucleus of mass consciousness will open their heart and homes to God once again. That's when you claim victory over earth density.

Those that still continue to control and manipulate not only their own branch of spiritual service, but stay in unworthiness shall pass as flower that has fragranced its vase of creation. It makes way for another bouquet as its life has ended. Earth bodies do not die, they simply transition. Each higher self makes that choice.

Spiritual purpose shall be done with compassion and willingness to double up on ones efforts to succeed in the light of God. Often times this will make or break a master, for moving through the first phases of Ascension is simply physical training. If you cannot run the entire marathon, forget it. The body cannot withstand a higher vibration. This is time to coach oneself out of apathy and to whatever it takes for your freedom and happiness. As you live, you breath, as you breath you claim either dense particles or light particles. In order to present Ascension today, one must Ascend.

In order to become flowing fountain of Youth, one must move into the sixth dimension.
In order to succeed in Mastery, one must Live the program without dualistic natures attached to the energy field.
Now all have a great opportunity to set oneself apart and simply become the Atom of perfection.

December 3,4,5, 2003 will be a trinitized formulation inside Shambala activating upon earth plan vessel. After male/female and God light marries its essence a forth component opens, which is connected behind 11:11. This is most sacred space to connect within.
December 2 will host masculine entrance from within Shambala as it acclimates in great proportions across the planet.
December 3 will open the feminine balance on earth and stabilize its growth pattern equal to the masculine energy.
December 4 will blend the two together under God Willing measures.
December 5 will allow the linear equations to form a forth line which completes the Diamond of Light, or Merkivah balance scales around each vessel.
Please see fit to fast at least one of these days.